

CÜMLEYE HAKİM OLAN DUYGULAR

1. Öneri (Teklif) Cümleleri
2. Varsayım Cümleleri
3. Eleştiri Cümleleri
4. Öz Eleştiri Cümleleri
5. Davranış Cümleleri
6. Ön Yargı (Peşin Hüküm) Cümleleri
7. Uyarı Cümleleri
8. Görüş Cümleleri
9. Yakınma (Şikayet) Cümleleri
10. Sitem Cümleleri
11. Hayıflanma Cümleleri
12. Pişmanlık Cümleleri
13. Küçümseme Cümleleri
14. Azımsama Cümleleri
15. Şaşıрма Cümleleri
16. Beklenti Cümleleri
17. Özlem (Hasret) Cümleleri
18. Tasarı Cümleleri
19. Tahmin Cümleleri
20. Olasılık (İhtimal) Cümleleri
21. Çaresizlik Cümleleri
22. Beğeni Cümleleri
23. Onay (Bir Düşünceye Katılma) Cümleleri
24. Abartma Cümleleri
25. Endişe (Kaygı) Cümleleri
26. Gözlem Cümleleri
27. Kesinlik Bildiren Cümleler
28. Kararlılık Bildiren Cümleler
29. Kararsızlık Bildiren Cümleler
30. Eşitlik Bildiren Cümleler
31. Soru Sormaktan Çok Bilinenin Vurgulandığı Cümleler
32. Kınama Cümleleri

1. ÖNERİ (TEKLİF) CÜMLELERİ

Bir sorunu çözmek veya daha iyiye ulaşmak için görüş ve düşüncelerin öne sürüldüğü cümlelerdir.

Örnek

- » Daldaki elmayı almak için merdiven kullanmalısın.
- » Bu işe sabırlı yaklaşmanız daha doğru olacak.
- » Konuyu iyice anlamak istiyorsan, önce tekrar et, sonra da bol bol soru çöz.

2. VARSAYIM CÜMLELERİ

Gerçekleşmemiş bir olayın gerçekleşmiş gibi ya da gerçekleşmiş bir olayın hiç gerçekleşmemiş gibi kabul edildiği cümlelerdir. Varsayım anlamı taşıyan yargılarda genellikle “tutalım ki, diyelim ki, farz edelim, düşün ki” gibi ifadelere yer verilir.

Örnek

- » Diyelim ki bu uçağa yetişemedin.
- » Bir an için rüyalarının gerçekleştiğini düşün.
- » Tut ki puanın yetmedi ve üniversiteye giremedin.

3. ELEŞTİRİ CÜMLELERİ

Bir yapıtın, bir insanın veya bir durumun doğru ya da yanlış yönlerini belirten cümlelerdir. Eleştiri, olumlu eleştiri ve olumsuz eleştiri olmak üzere ikiye ayrılır.

Örnek

- » Konuları açık ve anlaşılır bir dille ele almış.
- » Hakem, son maçı çok iyi yönetti.
- Yukarıdaki cümlelerde hoşça giden yönler belirtildiğinden olumlu eleştiri yapılmıştır.

- » Bu firmanın ürünleri eskisi kadar kaliteli değil.
- » Kimi öyküleri, öykü olmaktan çok köşe yazısıdır.
- Yukarıdaki cümlelerde de hoşça gitmeyen, eksik görülen yönler belirtildiğinden olumsuz eleştiri yapılmıştır.

4. ÖZ ELEŞTİRİ CÜMLELERİ

Bir kişinin kendi davranışları üzerinde yürüttüğü yargıları içeren cümlelerdir.

Örnek

- » Zamanı iyi kullanmadığım için sınavda başarısız oldum.
- » On dört yaşına geldim ama hâlâ güzel yazmayı öğrenemedim.
- » Düşünmeden konuşarak arkadaşımın kalbini kırdım.

5. DAVRANIŞ CÜMLELERİ

Birine veya bir şeye karşı sergilenen hâl, hareket, muamele, tavır ve tutumları anlatan cümlelerdir.

Örnek

- » Yıllardır görmediği dayısına doyasıya sarıldı.
- » Ev sahibi bizi çok sıcak karşıladı.

6. ÖN YARGI (PEŞİN HÜKÜM) CÜMLELERİ

Bir kişi veya bir durumla ilgili belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargıları belirten cümlelerdir.

Örnek

- » Bu işi kesinlikle başaramayacak. (Olumsuz ön yargı)
- » Bu kitap bu yılın en çok okunan kitabı olacak. (Olumlu ön yargı)
- » Ben zaten onun suçlu olduğunu baştan biliyordum.

7. UYARI CÜMLELERİ

Kişi ya da kişileri yanlış davranışlardan uzak tutmak için bir konu, sorun ya da olumsuz bir durum ile ilgili ikaz ve hatırlatmaları içeren cümlelerdir.

Örnek

- » Kışın zincir takmadan yola çıkmayın.
- » Üzerime bu kadar gelmeyin.
- » Dilini tutmayı öğrenemezsen etrafında kimsecikler kalmaz.

8. GÖRÜŞ CÜMLELERİ

Bir olay, varlık veya düşünce üzerinde varılan yargıyı belirten cümlelerdir.

Örnek

- » Resim sanatı insanı dinlendirir.
- » Hepimiz hatalarımızdan ders çıkarmalıyız.
- » Bu projedeki eksikleri gidermeliyiz.

Hazırlayan: astagos

9. YAKINMA (ŞİKAYET) CÜMLELERİ

Bir durumdan duyulan rahatsızlığı ifade eden cümlelerdir.

Örnek

- » Gittiğinden beri hiç aramadı.
- » Nerede nasıl davranacağını bir öğrenebilse.
- » İnsanlar hâlâ uğradıkları haksızlıklara ses çıkarmıyor.

10. SİTEM CÜMLELERİ

Bir kimsenin yaptığı bir hareketten dolayı duyulan üzüntünün, kırılganlığın dile getirildiği cümlelerdir.

Örnek

- » Davete bir beni çağırمامışsın.
- » İnsan, kendisine bunca emeği geçen insanı bir kere de olsa arayıp sorar.
- » Bir yudum mutluluğu bize çok gördünüz.

NOT: Sitem cümleleri ile yakınma cümleleri arasındaki fark şudur: Sitem cümlelerinde bir durumdan veya bir kişiden duyulan rahatsızlık kişinin kendisine söylenir, yakınma cümlelerinde ise bir durumdan veya bir kişiden duyulan rahatsızlık başkalarına anlatılır.

11. HAYIFLANMA CÜMLELERİ

Bir kişinin herhangi bir olaydan veya yapmadığı bir işten dolayı duyduğu üzüntüyü anlatan cümlelerdir.

Örnek

- » Öğretmenin anlattıklarını keşke defterime yazsaydım.
- » Gençlikte bir güzel gezip eğlenmek varmış.
- » Üniversiteyi bu şehirde okumak gerekiyormuş.

12. PİŞMANLIK CÜMLELERİ

Yapılan bir hata veya yanlış sonucunda duyulan üzüntüyü belirten cümlelerdir.

Örnek

- » Keşke ona bu sözleri söylemeseydim.
- » Bu arabayı almamız bir hataydı.
- » Buzlu yolda bu kadar hızlı araba kullanmamalıydım.

NOT: Hayıflanma cümleleri ile pişmanlık cümleleri arasındaki fark şudur: Hayıflanma cümlelerinde yapılmayan bir işten dolayı duyulan üzüntü anlatılır, pişmanlık cümlelerinde ise yapılan bir işten dolayı duyulan üzüntü söz konusudur.

13. KÜÇÜMSEME CÜMLELERİ

Bir kişiye veya bir olaya değer vermeme, onu küçük görme, önemsememe, hafife alma anlamı taşıyan cümlelerdir.

Örnek

- » O da güya okuyacak da adam olacak.
- » Bu maçı kazanıp da şampiyon olacaktım.
- » Sen kim, sanatçı olmak kim!

14. AZIMSAMA CÜMLELERİ

Bir şeyin miktarca az olduğunu, yetersiz görüldüğünü ifade eden cümlelerdir.

Örnek

- » Bir tanecik mi ayakkabın var?
- » Bu kadarlık ücretle çalışmam.
- » Günlerdir çalışıyorsun, ne kadar az iş yapmışsın.

15. ŞAŞIRMA CÜMLELERİ

Beklenmeyen bir durum karşısında ne yapacağını, nasıl davranacağını bilememe, hayrete düşme anlamı taşıyan cümlelerdir.

Örnek

- » Böyle ansızın gideceğini hiç düşünmemiştim.
- » Sınav sonucunu çok yüksek beklerken düşük gelmesin mi?
- » Ne, demek doktor oldun!

16. BEKLENTİ CÜMLELERİ

Gerçekleşmesi beklenen davranış ve işleri bildiren cümlelerdir. Beklentiler bazen gerçekleşir bazen gerçekleşmez.

Örnek

- » Sınavdan yüksek not almayı umuyorum.
- » Bizi bu sefer daha sıcak karşılayacağını düşünmüştük.
- » Annem doğum günümde bana en sevdiğim oyuncuğu alacak.

17. ÖZLEM (HASRET) CÜMLELERİ

Geçmişte yaşanan günlerin tekrar yaşanma isteğini ya da bir yeri veya kişiyi görme isteğini dile getiren cümlelerdir.

Örnek

- » Yıllardır görmediğim köyüm burnumda tütüyor.
- » Eskiden bayramlar bir başka kutlanırdı.
- » Fırsat olsa da onu tekrar görebilsem.

18. TASARI CÜMLELERİ

Gelecekte yapılması planlanan işlerin belirtildiği cümlelerdir.

Örnek

- » Önümüzdeki ay tatile çıkmayı düşünüyorum.
- » Bu işin altından başarıyla kalkmayı amaçlıyoruz.

19. TAHMİN CÜMLELERİ

Akla, sezgilere, gözlemlere veya birtakım verilere dayanarak, olacak bir şeyi önceden kestirebilme sonucunda ortaya çıkan cümlelerdir.

Örnek

- » Annem meraktan patlıyordur şimdi.
- » Gökyüzü bulutlarla doldu, yağmur yağabilir.
- » Şu anda öğretmen derse başlamıştır.

20. OLASILIK (İHTİMAL) CÜMLELERİ

Gerçekleşmesi kesin olmayan bir olayın veya bir durumun ortaya çıkmasının beklenilmesi, umut edilmesi ile ilgili cümlelerdir.

Örnek

- » Tatilde Karabük'e gidebiliriz.
- » Kim bilir belki yarın, belki yarından da yakın.
- » Sanıyorum o konu anlatılmadı.

NOT: Olasılık cümleleri ile tahmin cümleleri arasındaki fark şudur: Olasılık anlamlı cümlelerde "ikilem" söz konusudur. Yani bahsedilen şey için "Öyle de olabilir, böyle de olabilir." anlamı hakimdir. Tahmin anlamlı cümlelerde bu "ikilemi" görmeyiz. Tahmin anlamlı cümlelerde tecrübelerden hareketle "emin oluş" havası vardır. Olasılık anlamlı cümlelere göre, tahmin anlamlı cümlelerde "kesinlik anlamı" daha yoğundur.

Hazırlayan: astagos

21. ÇARESİZLİK CÜMLELERİ

Olay ve durumlar karşısında yapılabilecek herhangi bir şey olmamasıdır.

Örnek

- » İstese de istemesek de bu sıkıntıyı çekeceğiz.
- » Parasızlıktan ne yapacağını bilmiyordu.
- » Bu olay onun elini kolunu bağlamıştı.

22. BEĞENİ CÜMLELERİ

Bir varlığa veya bir olayın sonucuna yönelik beğenme, takdir etme, övme veya onaylama işini bildiren cümlelerdir.

Örnek

- » Her türlü rezaletin yaşandığı bu çevrede dürüst ve tertemiz bir insan olarak yetişti.
- » Araba dediğin böyle rahat ve geniş olmalı.
- » Yazar, olayları sıradanlığa düşmeden güzel bir üslupla yansıtmış.

23. ONAY (BİR DÜŞÜNCEYE KATILMA) CÜMLELERİ

Yapılan bir işin ya da davranışın yerinde ve doğru olduğunun kabul edildiği cümlelerdir.

Örnek

- » Öğretmenine saygı göstererek yerinde bir davranış sergiledi.
- » Aferin sana, son saniyede topu potaya atman doğru bir hareketti.

24. ABARTMA CÜMLELERİ

Bir şeyi olduğundan çok veya az göstererek anlatan cümlelerdir.

Örnek

- » Adam o kadar zayıf ki üflesek uçacak.
- » Ağlamaktan gözlerinin yaşı kurumuştu.
- » Pire kadar boyuyla bana kafa tutuyor.

25. ENDİŞE (KAYGI) CÜMLELERİ

Olumsuz bir durumun gerçekleşme olasılığından dolayı duyulan kaygıyı anlatan cümlelerdir.

Örnek

- » Acaba yolda başlarına bir şey mi geldi?
- » Bu kadar bekledik ama ya gelmezse...

26. GÖZLEM CÜMLELERİ

Bir varlığın, durumun veya olayın niteliklerini gözleme dayalı olarak anlatan cümlelerdir.

Örnek

- » Yazarın çalışma masası darmadağındı.
- » Çocuk bizimle konuşurken sürekli sallanıyordu.

27. KESİNLİK BİLDİREN CÜMLELER

Şüphe ve olasılık barındırmayan, anlamında kesinlik olan cümlelerdir. Genelde nesnel anlatımlı cümlelerdir.

Örnek

- » Bu yörenin dereleri kışın donar.
- » Ders bitmiştir, herkes dışarı çıksın.
- » Ayılar somon balığını sever.

28. KARARLILIK BİLDİREN CÜMLELER

Kararında direnme, kesin karar vermiş olma durumunu belirten cümlelerdir.

Örnek

- » Hiçbir güç beni annemden ayıramaz.
- » Sorularına asla cevap vermeyeceğim.
- » Bu yolda ölmek var dönmek yok benim için.

29. KARARSIZLIK BİLDİREN CÜMLELER

Herhangi bir konuyla ilgili olarak karar verememeyi ifade eden cümlelerdir.

Örnek

- » Acaba kazağı buradan mı alsam, yoksa öteki mağazadan mı?
- » Tiyatroya mı gitsem, sinemaya mı?

30. EŞİTLİK BİLDİREN CÜMLELER

İki veya daha çok şeyin eşit olması durumunu ifade eden cümlelerdir.

Örnek

- » Kazandığımız paraları yarı yarıya paylaştık.
- » Boyca birbirleriyle aynılar.
- » Elmayı tam ortasından ikiye böldü.

31. SORU SORMAKTAN ÇOK BİLİNENİN VURGULANDIĞI CÜMLELER

Amacın soru sormak olmadığı, bilinen bir durumun öne çıkarıldığı veya vurgulandığı cümlelerdir.

Örnek

- » Hangimiz bu kampanyaya katılmak istemeyiz ki?
- » İnsan sevmez mi?

32. KINAMA CÜMLELERİ

Yapılan işi değer yargıları açısından değerlendirip doğru bulmayarak ayıplamaktır.

- » Nasıl olurda küçük bir çocuğun parasını alırsın.
- » Böyle nur yüzlü bir ihtiyara bakılmaz mı hiç.

Hazırlayan: astagos

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "karamsarlık" anlamı vardır?

- A) Acaba beni de seven biri olur mu?
- B) Aman da aman, ne güzel bir elbise!
- C) Sana mı kaldı her dertliye yardım etmek.
- D) Küçücük yaşta annesiz kaldı, yazık!

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "özlem" duygusu hakimdir?

- A) Ah nerede o eski güzelim günler.
- B) Yıllar sonra kim bilir neler yaşanacak.
- C) Beklediğim haber bir gelse.
- D) Bu araba ne kadar da güzelmiş.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "çaresizlik" anlamı vardır?

- A) Bana darıldı artık ne gelir elden.
- B) Onun beni anlaması için elimden geleni yaptım.
- C) Sevdiğim yıllardır yollarımı gözlüyor.
- D) Bunca sene senin hayalinle yaşadım.

4. (I) İyi kitap okuyucunun yüreğine dokunabilmeyi arzular. (II) Kitaplar ruh dünyamızda yeni pencereler açar. (III) Okuduğumuz her kitap yeni dostluklar kurmaktan farksızdır. (IV) İnsan okudukça kendini yeniler. (V) Hakkıyla okunan kitaplar bize yeni bir özellik kazandırabilir.

Yukarıda numaralanan cümlelerin hangisinde "olasılık" manası vardır?

- A) II B) III C) IV D) V

5. "Eskiden olsa başımı alıp diyar diyar dolaşmak isterdim. Şimdi ise, yaşlılıktan olsa gerek, evden ayrılınca çok geçmeden yuvam burnumda tütüyor." **diyen biri en çok hangi duyguyu yaşamaktadır?**

- A) Telaş B) Özlem
- C) Üzüntü D) Korku

6. (I) Buralar tarihin eski dönemlerinden beri insanların yaşam alanı olmuş. (II) Bu yüzden kazma vurulan her yerden adeta tarih fişkırıyor. (III) Anadolu'nun ortasında yer alan bu bölge turistlerin uğrak yeri. (IV) İnsanların buraya bu kadar önem vermesi belki de köklerini öğrenme isteğinden ileri geliyordur.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangisinde "olasılık" anlamı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

7. Aşağıdakilerin hangisinde "şaşıırma" anlamı vardır?

- A) Bu konuda sana güvenebilir miyim?
- B) Derenin içerisinde yürürken bir anda suya boylu boyunca düşmeyeyim mi?
- C) Bu kalabalıkta bir yerden bir yere gitmek kolay mı?
- D) Anneden daha kıymetli bir varlık olabilir mi?

8. Aşağıdakilerin hangisinde "yakınma" anlamı vardır?

- A) Zaman mı kaldı bunları yapmaya?
- B) Hangi gün zamanında geldi ki?
- C) Odanı hiç düzenli görmeyecek miyim?
- D) Bu sözle neyi amaçladınız?

1.A 2.A 3.A 4.D 5.B 6.D 7.B 8.B 9.A 10.B 11.C 12.D 13.D 14.D 15.A 16.C 17.A

Hazırlayan: astagos

9. (I) Çalığışu birçok genç kızın öğretmenlik mesleğine ilgi duymasını sağlayan çok güzel bir romandır. (II) Romanda Feride'nin Anadolu köylerinde yaşadıkları anlatılmaktadır. (III) İçten ve doğal anlatımı ile okuyanları etkisi altına alan bir romandır Çalığışu. (IV) Reşat Nuri Güntekin tarafından kale alınmış bir eserdir. (V) Günümüzde de okunmaya devam etmektedir.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangi ikisinde "beğeni" söz konusudur?

- A) I. ile III B) II. ile III.
- C) III. ile V. D) IV. ile V.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "uyarı" anlamı vardır?

- A) Yarından tezi yok buraları terk edeceksin.
- B) Acele et yoksa sınava geç kalacaksın.
- C) Bu sayede kime güvenebileceğimi de anladım.
- D) Sana verilen emanete böyle mi sahip çıkıyorsun?

11. "Biz bu kadar çabayı sırf senin için harcamıştık." cümlesinde hakim olan duygu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hayıflanma B) Endişe
- C) Sitem D) Üzüntü

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "yakınma" anlamı vardır?

- A) Klasik tarz soruların çoğunu çözemedim.
- B) Matematik sınavından düşük not bekliyorum.
- C) Bir hafta önceden başladım çalışmaya.
- D) Matematik sınavında hep zor sorular çıkıyor.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "kınama" anlamı vardır?

- A) Bizi hiç yalnız bırakmadın ki.
- B) Bu düşüncene katılmam çok zor.
- C) Sen bizleri merak etme, kendini düşün.
- D) İnsan bu kadar da sorumsuz olmaz ki!

14. Aşağıdakilerden hangisi "endişe" içermektedir?

- A) Bu sene tarladan beklenen verim alınamadı.
- B) Yağmurun bir an önce yağması için dua ediyorduk.
- C) Kışın sert geçmesi bizi kötü etkiledi.
- D) Acaba bu sene de don yaşanacak mı?

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir "istek" anlamı vardır?

- A) Sene sonu yapılacak yarışmalara katılalım.
- B) Son dönemde polisiye romanlar çok okunuyor.
- C) Devamlı kendini geliştirmeye çalışmalısın.
- D) Yemek yapılırsa ben de katılabilirim.

16. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir "öğüt" anlamı vardır?

- A) Şimdi çok sinirlendim işte!
- B) Korkudan yüreğim ağzıma geldi.
- C) Sabret ki sonunda kazanasın.
- D) Onun ipliğini pazara çıkaracağım.

17. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir "tahmin" anlamı vardır?

- A) Bu yıl havalar çok sıcak olacağı benziyor.
- B) Onun bu işin üstesinden geleceğini biliyoruz.
- C) Onun bizi ele vereceğini halinden anlamıştım.
- D) Onun da geziye gelmesi hepimizi çok sevindirdi.